

Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi
Mustafa Kemal University Journal of Social Sciences Institute
Yıl/Year: 2019 ♦ Cilt/Volume:16 ♦ Sayı/Issue: 44, s. 429-448

ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN TOPLUMSAL CİNSİYET ALGILARININ BELİRLENMESİ¹

Ramazan ALABAŞ

Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, ralabas@kastamonu.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-9278-2534

Halil İbrahim AKYÜZ

Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, hakyuz@kastamonu.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-1614-3271

Selman Tunay KAMER

Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, tkamer@kastamonu.edu.tr

Orcid ID: 0000-0002-1504-1273

Makale Geliş Tarihi: 19.07.2019 **Makale Kabul Tarihi:** 21.10.2019

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Atıf: Alabaş R & Akyüz H. İ. & Kamer S. T. (2019). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 16 (44), 429-448.

Öz

Araştırmada Türkiye’de bir devlet üniversitesinde öğrenim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet algıları ile ilgili durumları çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmiştir. Tarama modelindeki betimsel araştırmanın verileri, “Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği” aracılığı ile toplanmıştır. Araştırmaya, Türkiye’de bir devlet üniversitesinde öğrenimlerine devam eden 2260 kişi katılmıştır. Çalışmada katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının bazı sosyodemografik özellikleriyle ilişkileri incelenmiştir. Veriler bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ve Scheffe testi ile değerlendirilmiştir. Araştırmaya katılan 2260 kişinin yaş ortalaması 21.40 olup katılımcıların % 48.7’si kadın, % 51.3’ü erkek, %56.5’i yüksekokul ve fakültelerde, %43.5’i meslek yüksekokullarda öğrenim görmektedir. Ölçekten alınan en yüksek puan 125 ve en düşük puan 27 olup ortalaması 93.55’dir.

¹ Bu çalışma Kastamonu Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinatörlüğü tarafından KÜ-BAP01/2017-64 Proje Numarası ile desteklenmiştir.

Ramazan ALABAŞ, Halil İbrahim AKYÜZ, Selman Tunay KAMER

Bağımsız örneklem t testi sonuçlarına göre kadın katılımcıların toplumsal cinsiyet algısı puan ortalaması erkeklerin puan ortalamalarından anlamlı derecede yüksektir. Üniversite öğrencilerinin yaşları ile toplumsal cinsiyet algısı puan ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0,05$). Bağımsız gruplar t testi sonucuna göre iki grubun (fakülte ve MYO) toplumsal cinsiyet algısı puan ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Araştırmada, katılımcıların toplumsal cinsiyet algısını etkileyen değişkenlerin cinsiyet, öğrenim gördükleri yükseköğretim birimi (fakülte ya da MYO), ailelerinin yaşadıkları yer ve öğrenimleri süresince kaldıkları yer olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Toplumsal cinsiyet, üniversite öğrencileri, öğrenci algısı, yükseköğretim

DETERMINATION OF GENDER PERCEPTIONS OF UNDERGRADUATES

Abstract

The aim of this research is to determine the gender perceptions of undergraduate students and examine them according to various variables. The research carried out using screening method from quantitative research designs. "Perception of Gender Scale" was used to determine the participants' perceptions of gender. A total of 2260 undergraduate students were included in the sample. In this study, the relationship between Perception of Gender Scale and sociodemographic characteristics was investigated. The independent samples t-test, one way ANOVA and Scheffe tests were used for analyzing the datum. 48.7% of participants were female while 51.3% were male. Of all the participants, 56.5% were studying at faculty while 43.5% were studying at vocational school. Students who participated to research gathered 125 point as the highest point and 27 point as the lowest point from perception of gender scale and the point averages was determined as 93.55. According to the results of the t-Test in the research, the mean score of the perception of gender females were significantly higher than the mean of total scores of males. A significant difference was not observed between student's age and the mean score of the perception of gender ($p>0,05$). According to the results of the independent samples t test in the research, the mean score of the perception of gender showed significant differences in between two groups (faculty and vocational school) ($p<0,05$). It was found that gender, their school type (faculty or vocational school), their parents' residence, and where they stay during their education might have an influence on their perceptions of gender.

Keywords: Gender, undergraduate, student perceptions, higher education

Giriş

Toplum ortak bir mekânda birlikte yaşayan, ortak bir kültüre bağlı ve belirli bir toplumsal birim olarak işlevde bulunan bireylerin örgütlü işbirliğidir (Fichter, 2001:75). Bireylerin işbirliklerinde, ortak bir kültüre bağlılıklarında ve toplumsal işlevleri yerine getirmelerinde ise sosyalleşme önemli bir süreçtir. Sosyalleşme,

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi

Ergün'e (1992:61) göre farklı sosyal çevre etkileriyle bireyin bazı tutum ile davranışları öğrenmesi, bunları benimsemesi ve çevresine uyum göstermesidir. Bu sosyalleşme süreci içerisinde toplumsal düzen ve kurallar yanında roller, tutum ve değerlerin açık ya da örtük olarak öğrenilmesi söz konusudur. Sosyalleşme sürecinin etkili olduğu alanlardan birisi de bireylerin cinsiyet rollerini öğrenmeleri ve bireylerde toplumsal cinsiyet algısının oluşumudur. Bu öğrenme ve algı süreci salt bilgi edinme süreci olarak düşünülmemeli aynı zamanda bilginin gündelik hayata uyarlanmasında kendisini gösteren bilinç ve duyguları da işe katan bireysel bir oluşum ve değişim süreci olarak da görülmelidir. Bu bağlamda sosyalleşmenin özel bir görünümü olan eğitim (Ergün, 1992:60) kurumlarına düşen görevlerden birisi de bütün öğretim kademelerinde cinsiyet ayrımcılığına bağlı kalıp önyargıların ortadan kaldırılması anlayışını egemen kılmaktır. Eğitimle ilgili cinsiyet ayrımcılığı, "insanlık tarihi boyunca dişil/eril etkileşimin ontolojik doğasını bozan ilk ayrılık yanılması, kadın ve erkeğin kapasite gerçekleştirme yolunu tıkayan" bir konudur (Akgündüz, 2012:257). Bu bağlamda okullarda verilen toplumsal cinsiyete ilişkin açık ya da örtük mesajlar bireylerin algıları, kadın ve erkeğe yönelik bakış açılarında etkili olmaktadır (Alabaş, 2018:1317). Ülkemizde "kadın hakları ile tarihsel süreçte kadın konusunun öğretim ortamlarına nasıl taşınabileceği yakın zamanda eğitimcilerin ilgilendiği" konulardan birisi olmuştur (Karaçalı Taze ve Dilek, 2018:1739). Nitekim "kadın tarihi çalışmaları, kadınların bireysel ve kolektif seslerinin duyulmasına imkân vermesi, tarihsel süreçte kadınların nasıl eylemde buldukları ve dünyanın değişmesine nasıl katıldıkları konusundaki bilgilerin görünür kılınması açısından" önemlidir (Belenli ve Kiriş Avaroğulları, 2017:289). Bu türden araştırmalar yoluyla kadın konusunun öğretim ortamlarına taşınması toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı öğretime katkı sunacaktır.

Sosyologların cinsiyeti ve toplumsal cinsiyeti birbirinden ayırdıklarını ifade eden Giddens'e (2012:526) göre "cinsiyet" insan bedenindeki biyolojik farklara işaret ederken "toplumsal cinsiyet" kadın ile erkek arasındaki ruhsal, sosyal ve kültürel farklara işaret etmektedir. Bir kavram olarak "toplumsal cinsiyet"i sosyolojiye dâhil eden Ann Oakley tarafından cinsiyet kavramıyla biyolojik bakımdan erkek ile kadın ayrımı anlatılırken, toplumsal cinsiyet kavramıyla da erkeklik ile kadınlık arasındaki toplumsal açıdan eşit olmayan bölünme ifade edilmektedir (Vatandaş, 2007). Oakley (2016:5) toplumsal cinsiyeti kültürel bir kavram olarak tanımlarken cinsiyeti ise biyolojik bir kavram olarak tanımlamaktadır. Cinsiyet kavramı ile kastedilen biyolojik ve anatomi ilişkili anlamlandırma iken, toplumsal cinsiyet kavramı ile psikolojik, kültürel ve sosyal olarak inşa edilen anlamlar kastedilmektedir (West & Zimmerman, 1987:125). Bireylerin toplumsal cinsiyet algısı ise kalıplaşmış kadın ve erkek rollerine dayalı önyargıları ve ayrımcılığı içerebilmektedir. Bu bağlamda da cinsiyet eşitsizliğine dayalı uygulamalara yol açabilmektedir. Cinsiyet eşitsizliğine dayalı anlayışların/algıların bilinmesi ve toplumun her kesiminde var olan eşitsizlik algılarının değiştirilmesi önemlidir. Toplumun önemli bir kesimini oluşturan üniversitelere genel olarak toplumun ilerlemesine ve toplumsal dönüşüme öncülük etmesi misyonu yüklediği göz önünde bulundurulduğunda üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısının daha eşitlikçi bir yaklaşımda olması beklenmektedir.

Dolayısıyla bir kısmı halen ergenlik dönemini yaşayan bir kısmı da yetişkin dönemine adım atan ve de yetişkinlik dönemini yaşayan üniversite gençliğinin toplumsal cinsiyete ilişkin görüşlerinin ortaya konulması önem arz etmektedir. Üniversitede öğrenim gören öğrencilerin farklı mesleklere atılarak toplum hayatında yer alacakları düşünüldüğünde toplumsal cinsiyet rollerine eşitlikçi bir biçimde yaklaşarak içinde yaşadıkları toplumdaki ayrımcı anlayışların ortadan kaldırılmasında önemli roller üstlenecekleri de unutulmamalıdır. Ülkemizde üniversite öğrencileri ile yapılan toplumsal cinsiyet algısı çalışmalarının belirli fakülte/bölüm ya da belirli sınıfa devam eden sınırlı sayıda katılımcıyla yapıldığı görülmektedir (Atış, 2010; Öngen ve Aytaç, 2013; Güzel, 2016; Yıldız ve Keçeci, 2016; Dinç ve Çalışkan, 2016; Direk ve Irmak, 2017; Elgün ve Yeniçeri Alemdar, 2017; Zöhre Türkmenoğlu ve Vefikuluçay Yılmaz, 2018). Literatürde üniversite genelindeki bütün lisans ve ön lisans düzeyinde eğitim gören öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısını belirleyen çalışma sayısı yok denecek kadar azdır. Dolayısıyla üniversitenin genelini kapsayan (lisans ve ön lisans öğrencileri) bu araştırma ile daha güvenilir bir toplumsal cinsiyet algısı profili elde edilmiş ve literatüre lisans öğrencileri yanında ön lisans öğrencilerinin de toplumsal cinsiyet algıları ile ilgili bir çalışma eklenmiş olacaktır.

Araştırmanın Amacı

Eğitim sisteminin kadınlar ve erkekler için kalıplaşmış rolleri ürettiği ve bu rollerin de kız ve erkek çocukların mesleki ve eğitimsel tercihlerine yansıdığı (Ergün ve Kamer, 2010) düşünüldüğünde eğitimin sosyal boyutundaki ayrımcı anlayışlara ilişkin fikir ve uygulamaların önlenmesi ayrı bir önem arz etmektedir. Bu önleme çabaları içerisinde halen uygulanmakta olan “Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020)” ve “Kadının Güçlenmesi Strateji Belgesi ve Eylem Planı (2018-2023)”nda üniversitelere de görevler verilmiştir. 2015 yılında da Yüksek Öğretim Kurulu Başkanlığı “toplumsal cinsiyet eşitliği anlayışının üniversitelerde geliştirilip yaygınlaştırılması için Yükseköğretim Kurumları Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Tutum Belgesini hazırlamış ve uygulanmak üzere üniversitelere göndermiştir” (Savaş, 2018). Bütün bunlardan hareketle bu çalışmanın amacı üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının belirlenmesi ve bazı değişkenlere göre incelenmesidir. Bu amacın gerçekleşmesi için cevap aranan sorular şunlardır:

1. Katılımcıların toplumsal cinsiyet algılarının dağılımları nasıldır?
2. Katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları ile cinsiyetleri arasında anlamlı bir fark var mıdır?
3. Katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları ile yaşları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
4. Katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları ile öğrenim gördükleri birim (Fakülte, Yüksekokul veya Meslek Yüksekokulu) arasında anlamlı bir fark var mıdır?
5. Katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları ile en son mezun oldukları ortaöğretim kurumu arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi

6. Katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları ile ebeveynlerinin yaşadığı yerleşim yerlerine göre anlamlı bir fark var mıdır?
7. Katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları ile halen kaldıkları yer arasında anlamlı bir fark var mıdır?

Yöntem

Bu çalışma nicel araştırma desenlerinden tarama yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Karasar'a (1994:79) göre tarama modelleri; "çok sayıda elemanlardan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacıyla evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir."

Çalışma Grubu

Araştırmanın evrenini, 2018 yılında Türkiye'de bir devlet üniversitesinin fakülte ve meslek yüksekokullarda öğrenim gören 26206 lisans ve ön lisans öğrencisi oluşturmaktadır. Bu çalışmada örnekleme yöntemlerinden olasılıklı örnekleme yöntemleri içerisinde yer alan rastgele örnekleme kullanılmıştır. Araştırma öncesinde evrendeki öğrenci sayıları üniversitenin Öğrenci İşleri Biriminden alınmış ve her bir fakülte ve meslek yüksekokulunun büyüklükleri oranında örnekleme temsil edilmesi için örneklem sayıları hesaplanmıştır. Araştırmada, 0.02 örneklem hatası ile ve %95 güven düzeyinde toplam 2193 öğrenci örnekleme dahil edilmiştir. Araştırmada hedeflenen örneklemin üzerinde bir sayıya (2260 katılımcıya) ulaşılmıştır.

Veri Toplama Aracı

Araştırmada, bireylerin toplumsal cinsiyet algılarını belirlemeye ve değerlendirmeye yönelik Altınova ve Duyan'ın (2013) geliştirdiği Toplumsal Cinsiyet Algısı Ölçeği (TCAÖ) kullanılmıştır. Söz konusu ölçek geçerliliği ve güvenilirliği kanıtlanmış bir ölçek olup 25 maddeden oluşan (10 maddesi olumlu, 15 maddesi olumsuz) tek boyutlu beşli Likert (tamamen katılıyorum (5), katılıyorum (4), kararsızım (3), katılmıyorum (2), tamamen katılmıyorum (1)) tipinde bir ölçektir. Ölçeğin Cronbach Alpha değeri ise 0.872'dir. Ölçekten 25 ile 125 aralığında puan alınabilmektedir. Alınan yüksek puanlar "olumlu" toplumsal cinsiyet algısını, düşük puanlar ise "olumsuz" toplumsal cinsiyet algısını ifade etmektedir. Puanlamada daha detaylı bir değerlendirme yapabilmek için Tekin'in (2017) kullandığı puan aralıkları kullanılmıştır. Puan aralıklarının ne anlama geldikleri aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1: TCAÖ'nün Puan Aralıkları ve Anlamları

Puan Aralıkları ve Anlamları	Puan	Anlamı
(1.00 - 1,80) x 25	25-45	Çok olumsuz toplumsal cinsiyet algısı
(1.81 - 2,60) x 25	46-65	Olumsuz toplumsal cinsiyet algısı

(2.61 - 3,40) x 25	65-85	Orta derecede olumlu toplumsal cinsiyet algısı
(3.41 - 4,20) x 25	85-105	Olumlu toplumsal cinsiyet algısı
(4.21 - 5,00) x 25	105-125	Çok olumlu toplumsal cinsiyet algısı

Veri Toplama Süreci

Araştırmaya veri toplama işlemi gerekli izinler alındıktan sonra başlamıştır. Bunun için öğrencilerin öğrenim gördüğü birimler ziyaret edilmiş, ilgili birim yöneticilerinden ya da öğrencilerin öğretim elemanlarından izin alınarak öğrencilerle iletişime geçilmiş ve veri toplama için onayları alınmıştır. Veri toplama işlemi 2018 yılının Ocak ve Haziran ayları arasında gerçekleştirilmiştir. Araştırma gönüllülük esasına göre yürütülmüştür. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğrencilerle öğrencilerin eğitim aldıkları fakülte, yüksekokul ve meslek yüksekokulunda araştırmacılar tarafından veriler toplanmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada, katılımcıların kişisel bilgilerini (cinsiyet, yaş, okul türü, mezun olunan lise türü, aile yerleşim yeri, öğrencilerin öğrenim sürelerinde ikamet ettikleri yer) açıklamak için yüzde ve frekans değerleri, katılımcıların ölçekte yer alan maddelere verdikleri cevapları belirleyebilmek için her bir madde için ortalama ve standart sapma değerleri kullanılmıştır. Veriler bağımsız örneklem t testi, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) testleri ve farklılığın kaynağını tespit etmek amacıyla Scheffe testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular

Araştırmanın bulguları “Üniversite Öğrencilerinin Sosyo Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular”, “Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanlarına İlişkin Bulgular” ve “Sosyo Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular” olmak üzere üç başlık şeklinde değerlendirilmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin Sosyo Demografik Özelliklerine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin cinsiyet, yaş, öğrenim gördüğü birim, mezun olduğu okul ve ailelerinin yaşadığı yere göre dağılımları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 2: Katılımcıların Sosyo Demografik Dağılımları

	Cinsiyet	f	%
Cinsiyet	Kadın	1101	48.7
	Erkek	1159	51.3
	Toplam	2260	100
Yaş	18 ve Altı	130	5.8
	19	314	13.9
	20	560	24.8
	21	472	20.9

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi

	22	300	13.3
	23	217	9.6
	24 ve Üzeri	267	11.8
	Toplam	2260	100
Öğrenim Gördüğü Birim	Fakülte/Yüksekokul	1276	56.5
	MYO	984	43.5
	Toplam	2260	100
Mezun Oldukları Lise Türü	Lise, Anadolu, Süper, Fen Lisesi	1060	46.9
	Özel Lise/Kolej	86	3.8
	Meslek Lisesi	738	32.7
	İmam Hatip Lisesi	250	11.1
	Açık Lise	78	3.5
	Diğer	48	2.1
	Toplam	2260	100
Ailesinin Yaşadığı Yer	İl	1089	48.2
	İlçe	745	33.0
	Köy/Kasaba	426	18.8
	Toplam	2260	100

Yukarıdaki tabloda görüldüğü gibi üniversite öğrencilerinin % 48.7'si (1101) kadın, % 51.3'ü (1159) erkektir. Katılımcıların %24.8'i (560) 20 yaşında, %20.9'u (472) 21, %13.9'u (314) 19, %13.3'ü (300) 22, %9.6'sı (217) 23, %11.8'i (267) 24 ve üzeri, %5.8'i (130) ise 18 yaş ve altındadır. Katılımcıların %56.5'i (1276) yüksekokul ve fakültelerde öğrenim görmekte iken, %43.5'i (984) meslek yüksekokullarda öğrenim görmektedir. Katılımcıların %46.9'u (1060) Lise, Anadolu, Süper, Fen Lisesi, %32.7'si (738) Meslek Lisesi, %11.1'i (250) İmam Hatip Lisesi, %3.8'i (86) Özel lise/kolej, %3.5'i (78) Açık Lise, % 2.1'i (48) diğer okullardan mezundur. Katılımcıların ailelerinin %48.2'si (1089) il merkezinde, %33'ü (745) ilçe merkezinde, % 18.8'i (426) ise köy veya kasabada ikamet etmektedir.

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algısı Puanlarına İlişkin Bulgular

Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarının dağılımlarını belirlemek için ölçekten elde ettikleri toplam puanlar incelenmiştir. Tablo 3'te TCAÖ'ye ilişkin betimsel istatistikler gösterilmiştir.

Tablo 3: TCAÖ'ye Ait Betimsel İstatistikler

	N	Min.	Maks.	Ort.	Standart Sapma
Toplumsal Cinsiyet Algısı	2260	27	125	93.55	18.022

Tablo 3'e göre üniversite öğrencilerinin ölçekten elde ettikleri puanlar incelendiğinde, minimum puanın 27, maksimum puanın 125 olduğu görülmüştür. Katılımcıların toplumsal cinsiyet algı puan ortalaması 93.55'tir. Elde edilen puandan hareketle katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları açısından olumlu algıya sahip olduğu söylenebilir.

Sosyo Demografik Değişkenlere İlişkin Bulgular

Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Puan Ortalamalarının İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin cinsiyetlerine göre toplumsal cinsiyet algı puanı ortalamasının karşılaştırılması amacıyla gerçekleştirilen bağımsız örneklem t testi sonuçları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Cinsiyete Göre Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarına İlişkin t Testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama	Std. Sapma	t	sd	p
Kadın	1101	101.63	15.337	23.071	22	.000
Erkek	1159	85.88	17.009		58	

Yukarıdaki tablo incelendiğinde kadın katılımcıların ortalama puanının 101.63, erkek katılımcıların ise 85.88 olduğu görülmüştür. Başka bir ifade ile kadın ve erkeklerin toplumsal cinsiyet algısı olumlu düzeydedir. Yapılan analiz sonucunda kadınların puan ortalaması, erkeklerin puan ortalamasından istatistiksel olarak anlamlı olduğu ortaya çıkmıştır ($p < 0.05$). Başka deyişle kadınların puan ortalaması erkeklerin puan ortalamasından anlamlı derecede yüksektir. Kadınlar erkeklere göre eşitlikçi toplumsal cinsiyet bakış açısına sahiptir.

Katılımcıların Yaşlarına Göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Puan Ortalamalarının İncelenmesi

Katılımcıların yaşlarına göre puan ortalamaları ve standart sapmaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 5: Katılımcıların Yaşlarına Göre Toplumsal Cinsiyet Algı Puan Ortalamalarına İlişkin Betimsel İstatistikler

Yaş	N	Ortalama	Standart Sapma	95% Güven Aralığı	
				Alt Sınır	Üst Sınır
18 ve Altı	130	93.78	19.376	90.41	97.14
19	314	93.27	18.081	91.26	95.28
20	560	94.04	18.467	92.50	95.57
21	472	94.66	17.551	93.07	96.25
22	300	93.78	17.093	91.84	95.73
23	217	92.37	18.473	89.90	94.85
24 ve Üzeri	267	91.52	17.768	89.38	93.66
Toplam	2260	93.55	18.022	92.81	94.30

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi

Yukarıdaki tablo incelendiğinde yaş gruplarına göre ortalamaların genel ortalama etrafında ve bir birlerine yakın olarak dağıldığı görülmektedir. Tüm yaş gruplarında Toplumsal cinsiyet algı puanları açısından bakıldığında hepsinin olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğu söylenebilir. Yaş gruplarına göre grupların arasında istatistiksel bir farkın varlığını belirlemek amacıyla yapılan ANOVA (Tek Yönlü) sonuçları ise tablo 6'da gösterilmiştir.

Tablo 61: Yaş Değişkenine Göre Toplumsal Cinsiyet Algı Puanlarının ANOVA

Sonuçları

	Kareler Toplamı	sd	Kereler Ortalaması	F	p.
Gruplar Arası	2164.738	6	360.790	1.111	.353
Gruplar içi	731547.784	2253	324.699		
Toplam	733712.522	2259			

Yukarıdaki tabloya göre üniversite öğrencilerinin yaşlarına göre toplumsal cinsiyet algısı puanlarının ortalamaları arasında anlamlı farklılık yoktur ($p>0.05$). Diğer bir ifadeyle yaş gruplarına göre toplumsal cinsiyet algı puanları değişmemektedir.

Katılımcıların Öğrenim Gördükleri Birime (Fakülte/MYO) Göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Puan Ortalamalarının İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin öğrenim gördükleri fakülte(yüksekokul) ve meslek yüksekokullarda öğrenim görme durumlarına göre elde ettikleri toplumsal cinsiyet puan ortalamalarının arasında anlamlı bir fark olup olmadığını analiz etmek amacıyla bağımsız örneklem t testi kullanılmıştır. Bu teste ait sonuçlar tablo 7'de gösterilmiştir.

Tablo 7: Öğrenim Görülen Okul Türüne Göre Toplumsal Cinsiyet Algı Puan Ortalamalarının Karşılaştırılması

Okul Türü	N	Ortalama	Std. Sapma	t	sd	p
Fakülte	1276	96.51	18.125	9.044	2258	.000
MYO	984	89.72	17.152			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde yüksekokul/fakültelerde öğrenim gören 1276 öğrencinin toplumsal cinsiyet algı puan ortalaması 96.51; meslek yüksekokullarında öğrenim gören 984 öğrencinin puan ortalaması ise 89.72'dir. Her iki grup da olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahiptir. Bağımsız gruplar t testi sonucuna bakıldığında gruplarının ortalamasının istatistiksel olarak anlamlı görülmüştür ($p<0.05$). Dolayısıyla fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin ortalaması meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin ortalamasından daha yüksektir.

Katılımcıların En Son Mezun Olduğu Okul Türüne Göre Toplumsal Cinsiyet Algı Puan Ortalamalarının İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin en son mezun olduğu orta öğretim okul çeşidine göre toplumsal cinsiyet algı puan ortalamaları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 8: Mezun Olunan Okul Çeşidine Göre Toplum Cinsiyet Puan Ortalamaları

Mezun Olduğu Okul	N	Ortalama	Std. Sapma
Özel Lise/kolej (B)	86	95.81	18.618
Meslek Lisesi (C)	738	92.44	17.626
İmam Hatip Lisesi (D)	250	87.68	17.836
Açık Lise (E)	78	89.23	19.580
Diğer (F)	48	91.58	19.201
Toplam	2260	93.55	18.022

Yukarıdaki tablo incelendiğinde genel olarak mezun olunan okul türüne göre tüm grupların toplumsal cinsiyet algılarının 87,68 ile 95,64 puan arasında değiştiği ve tümünün olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip olduğu görülmektedir. Bu puan ortalamalarının anlamlı bir farklılık oluşturma durumunun testi amacıyla gerçekleştirilen varyans analiz sonuçları ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 9: Mezun Olunan Okul Türüne Göre Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p.	Farklar
Gruplar Arası	17654.815	5	3530.963	11.115	.000	A-C,D
Gruplar içi	716057.706	2254	317.683			B-D
Toplam	733712.522	2259				C-D,A D-A,B,C

Tablo 9'a göre katılımcıların mezun oldukları okul türü puan ortalamaları arasında en az birinin farklılık gösterdiği ortaya çıkmıştır ($p<0,05$). Farklılığın hangi okul türünde meydana geldiğine dair yapılan Scheffe testi sonuçlarına göre farklılığın Lise Mezunları (A) olanların, Meslek lisesi (C) ve İmam Hatip Lisesi (D) mezunu olanlardan istatistiksel olarak ortalamalarının farklı olduğu görülmüştür ($p<0,05$). Özel Kolej Mezunları (B) olanların ortalaması ise İmam Hatip Lisesi Mezunlarının (D) ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu, Meslek Lisesi Mezunlarının (C), Lise (A) ve İmam Hatip Lisesi (D) mezunlarının ortalamasından farklı olduğu, İmam Hatip Lisesi Mezunlarının (D) ortalama puanları ise istatistiksel olarak Lise, Meslek Lisesi ve Özel Kolejden farklı olduğu ortaya konulmuştur ($p<0,05$).

Katılımcıların Ailelerinin Yaşadıkları Yere Göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Puan Ortalamalarının İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin uzun süre yaşadıkları yer ile toplumsal cinsiyet arasında ilişki olup olmadığını belirlemek üzere katılımcılara ailelerinin yaşadıkları yer sorulmuştur. Üniversite öğrencilerinin ailelerinin yaşadıkları yerlere göre toplumsal cinsiyet algılarına ilişkin puan ortalamaları aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi

Tablo 102: Ailelerinin Yerleşim Yerlerine Göre Toplumsal Cinsiyet Puan Ortalamaları

Yerleşim Yeri	N	Ortalama	Std. Sapma
İl Merkezi (A)	1089	95.51	18.318
İlçe Merkezi (B)	745	92.73	17.952
Köy Kasaba (C)	426	89.98	16.714
Toplam	2260	93.55	18.022

Tablo 10'a göre öğrencilerin ailelerinin yaşadığı yerlere göre toplumsal cinsiyet puan ortalamaları incelendiğinde en düşük ortalamanın "Köy Kasaba"da yaşayanlara ait olduğu görülmektedir ($\bar{x} = 89.98$). Bu ortalama da olumlu bir toplumsal cinsiyet algısına işaret etmektedir. Aileleri "İlçe Merkezi"nde yaşayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısı 92.73 iken, il merkezinde yaşayanların ise 95.57'dir. Her üç grup içinde öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının olumlu yönde olduğu söylenebilir. Bu ortalamalar arasında istatistikî anlamda farkın var olup olmadığının belirlenmesi amacıyla yapılan varyans analizine ait sonuçlar aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 11: Ailelerinin Yaşadığı Yere Göre Toplumsal Cinsiyet Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p.	Farklar
Gruplar Arası	10127.811	2	5063.905	15.795	.000	A-B-C
Gruplar içi	723584.711	2257	320.596			
Toplam	733712.522	2259				

Yapılan varyans analizi sonuçlarına bakıldığında grupların ortalamaları arasında istatistikî olarak anlamlı bir farklılık görülmektedir ($p < 0.05$). Diğer bir ifadeyle gruplardan en az bir tanesinin ortalaması diğer gruplardan farklıdır. Farklılığın hangi gruplar arasında olduğunun tespiti için yapılan Scheffe testi sonucunda grupların tamamının ortalamasının birbirinden istatistikî olarak anlamlı olduğu belirlenmiştir. Öğrencilerin ailelerinin yaşadığı yerleşim yerlerinin öğrencilerin toplumsal cinsiyet puanlarında anlamlı bir etkisinin olduğu görülmüştür. Bu bağlamda aileleri il merkezinde (A) yaşayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısının ilçe merkezinde (B) ve köy merkezinde (C) yaşayan öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların Üniversite Eğitimleri Süresince Kaldıkları Yere Göre Toplumsal Cinsiyet Algısı Puan Ortalamalarının İncelenmesi

Üniversite öğrencilerinin üniversite eğitimleri süresince kaldıkları yer ile toplumsal cinsiyet algı puan ortalamaları tablo 12'de verilmiştir.

Tablo 12: Kalınan Yerlere Göre Toplumsal Cinsiyet Puan Ortalamaları

Kalınan Yer	N	Ortalama	Std. Sapma
Devlet Yurdu (A)	635	99.14	17.068
Özel Yurt (B)	416	92.78	17.323
Tek Başına Evde (C)	100	87.44	21.142
Aile Birlikte Evde (D)	451	91.18	17.558
Arkadaşla Birlikte Evde (E)	521	91.10	18.043
Akrabayla Evde(F)	25	86.16	17.888
Kurum/Dernek misafirhanesi (G)	24	84.63	18.342
Eşimle Evde (H)	78	94.68	17.040
Diğer (I)	10	97.60	12.465
Toplam	2260	93.55	18.022

Eğitimleri süresince kaldıkları yere göre katılımcıların toplumsal cinsiyet puanlarının incelenmesi sonucunda en yüksek puan ortalamasının 99,14 ile devlet yurdunda kalan öğrencilerin olduğu, en düşük puan ortalamasının ise 84,63 ile kurum/derneklere ait misafirhanede kalanların olduğu görülmektedir. Kalınan yere göre ortalamaları arasında istatistiksel bir farkın olup olmadığını tespit etmek için yapılan varyans analizi sonuçları ise aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 133: Katılımcıların Kaldığı Yere Göre Toplumsal Cinsiyet Puanlarına İlişkin Varyans Analizi Sonuçları

Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p.	Farklar
Gruplar Arası	33045.851	8	4130.731	13.271	.000	A-B,C,D,E,G B-A
Gruplar içi	700666.670	2251	311.269			C-A D-A
Toplam	733712.522	2259				G-A

Yukarıdaki tablo incelendiğinde gruplardan en az birinin ortalamasının diğer gruplardan istatistiksel olarak farklı olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testine göre de devlet yurdunda kalanların (A) ortalamasının istatistiksel olarak, özel yurttta (B), tek başına evde (C), aile ile birlikte evde (D), arkadaşla evde (E) ve Kurum/dernek misafirhanesinde (G) kalanlara göre daha yüksek bir ortalamalarının oldukları ortaya çıkmıştır. Buna göre devlet yurdunda kalan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamaları yukarıda sayılan grupların ortalamalarına göre daha olumludur. Fakat incelendiğinde devlet yurdunda kalan öğrenciler hariç öğrencilerin kaldıkları yerin toplumsal cinsiyet algısı üzerinde anlamlı bir etkisinin olmadığı da görülmektedir.

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi

Tartışma ve Sonuç

Üniversiteye devam eden öğrencilerin toplumsal cinsiyet algılarının tespit edilmesi ve farklı değişkenlere göre incelenmesi amacıyla yapılan bu araştırmada, katılımcıların TCAÖ'den aldıkları puan ortalaması 93.55 olarak saptanmıştır. Elde edilen bu puan katılımcıların toplumsal cinsiyet algıları açısından olumlu bir algıya sahip olduğunu göstermektedir. Bu araştırmada üniversite öğrencilerinin en düşük toplumsal cinsiyet algısı puanı 27, en yüksek toplumsal cinsiyet algısı puanı ise 125 olarak bulunmuştur. Bu sonuç literatürle benzerdir. Esen, Soylu, Siyez, ve Demirgürz'ün (2017) Dokuz Eylül Üniversitesi'ndeki 2255 lisans öğrencisi ile yürüttüğü araştırmada da öğrencilerin TCAÖ puan ortalaması 92.45 çıkmıştır. Turan, Aydın ve Toker (2017) Sağlık Bilimleri Fakültesi'nden 228 öğrencileri ile gerçekleştirdikleri bir araştırmada üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algı puan ortalamasının 92.17 olduğunu tespit etmişlerdir. Geçer, Kartopu ve Hacikeleşoğlu'nun (2018) üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısını araştırdığı çalışmada da Gümüşhane Üniversitesi'nden 490 öğrencinin toplumsal cinsiyet algı puan ortalaması 81.94 olarak bulunmuş; Gümüşhane Üniversitesi öğrencilerinin en düşük toplumsal cinsiyet algısı puanı 30, en yüksek toplumsal cinsiyet algısı puanı ise 125 olarak ortaya çıkmıştır.

Araştırma sonucunda katılımcıların cinsiyet değişkeni açısından toplumsal cinsiyet algıları arasında kadınlar lehine anlamlı bir farklılık elde edilmiştir. Bu durumda erkek katılımcıların daha geleneksel anlayışta olduğu, kadınların ise erkeklere nazaran eşitlikçi toplumsal cinsiyet anlayışına sahip olduğu söylenebilir. Aynı ölçeğin kullanıldığı diğer araştırmalarda da devlet üniversitelerinde benzer sonuca ulaşılmış kadın öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısının daha olumlu olduğu tespit edilmiştir (Kul Uçtu ve Karahan, 2016; Özpulat, 2017; Esen, Soylu, Siyez, ve Demirgürz, 2017; Geçer, Kartopu ve Hacikeleşoğlu, 2018). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısını belirlemeye yönelik gerçekleştirilen diğer araştırmalarda da kadın katılımcıların erkeklere göre daha eşitlikçi tutum ve rollere sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır (Vefikuluçay, Zeyneloğlu, Eroğlu ve Taşkın, 2007; Vefikuluçay Yılmaz ve arkadaşları, 2009; Öngen ve Aytaç, 2013; Aylaz, Güneş, Uzun ve Ünal, 2014; Dinç ve Çalışkan, 2016; Pesen, Kara, Kale ve Abbak, 2016; Güzel, 2016; Direk ve İrmak, 2017). Birbirine benzerlik gösteren bu çalışmalar yanında Pınar, Taşkın ve Eroğlu (2008) tarafından Başkent Üniversitesi Öğrenci Yurdunda kalan öğrencilerle yürütülen araştırmada, hem kadın hem de erkeklerin geleneksel toplumsal cinsiyet bakış açısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin yaş değişkeni açısından toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir farklılık elde edilmemiştir. Başka bir ifade ile yaş gruplarına göre toplumsal cinsiyet algı puanları değişmemektedir. Pesen, Kara, Kale ve Abbak'ın (2016) çalışmasında da yaş değişkenine göre üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Dinç ve Çalışkan'ın (2016) çalışmasında ise dördüncü sınıftaki üniversite öğrencilerinin en yüksek puan ortalamasını aldıkları görülmektedir. Zöhre Türkmenoğlu ve Vefikuluçay

Yılmaz'ın (2018) hemşirelik öğrencileri ile yürüttükleri çalışmada ise öğrencilerin yaşları arttıkça "toplumsal cinsiyet rolleri tutumlarının daha az eşitlikçi" olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Pınar, Taşkın ve Eroğlu'nun (2008) çalışmasında da araştırmaya katılan gençlerin yaşları yukarı doğru çıktıkça geleneksel düşünceye doğru eğilim gösterdikleri sonucu ortaya çıkmıştır. Yıldız ve Keçeci (2016) ise üniversite öğrencilerinin yaşları ilerledikçe (son sınıfa doğru geldikçe) geleneksel yapıdan daha cinsiyet eşitlikçi bir tutuma girdikleri sonucuna varmıştır. Yetişkinlerle yapılan çalışmada Tekin (2017) yaş ilerledikçe toplumsal cinsiyet algısının olumsuzu doğru gittiği, en olumlu toplumsal cinsiyet algısının 26-35 yaş aralığındaki çalışanlarda en olumsuz algının ise 45 yaş üstündeki çalışanlarda olduğu sonucu elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin okudukları okul türü değişkenine göre toplumsal cinsiyet algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Yüksekokul ve fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin TCAÖ ortalaması 96.51 olarak bulunmuş ve bu ortalama meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrencilerin ortalamasından daha yüksektir. Araştırmamızda kullandığımız TCAÖ kullanılarak yapılan çalışmalardan Geçer, Kartopu ve Hacikeleşoğlu'nun (2018) yaptığı çalışmada da Gümüşhane Üniversitesi'ndeki beş fakültenin TCAÖ ortalama puanı 81.94 olarak elde edilmiştir.

Araştırma sonucunda araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin en son mezun oldukları okul türü değişkenine göre mezun olunan okul türü puan ortalamaları arasında en az birinin farklı olduğu görülmektedir ($p<0.05$). Farklılığı belirlemek amacıyla yapılan Scheffe testine göre bu farklılığın lise mezunu olanların, meslek lisesi, imam hatip lisesi mezunu olanlardan istatistiksel olarak ortalamalarının farklı olduğu görülmüştür ($p<0.05$). Özel kolej mezunu olanların ortalaması ise imam hatip lisesi mezunlarının ortalamasından anlamlı düzeyde yüksek olduğu, meslek lisesi mezunlarının, lise ve imam hatip lisesi mezunlarının ortalamasından farklı olduğu, imam hatip lisesi mezunlarının ortalama puanlarının ise istatistiksel olarak lise, meslek lisesi ve özel kolejden farklı olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sis Çelik, Pasinlioğlu, Tan ve Koyuncu (2013) süper lise/Anadolu liselerinden mezun olan üniversite öğrencilerinin diğer liselerden mezun olanlara göre daha eşitlikçi cinsiyet tutumuna sahip olduğunu tespit etmişlerdir. Atış'ın (2010) çalışmasında ise bu çalışmaların aksine öğrencilerin mezun olduğu okul türü ile toplumsal cinsiyet rolleri tutumu arasında bir fark ortaya çıkmamıştır.

Araştırma sonucunda öğrencilerin ailelerinin yaşadığı yerlere göre toplumsal cinsiyet puan ortalamalarının ailelerin köy, ilçe ya da ilde yaşamalarına göre farklılaştığı ancak olumlu toplumsal cinsiyet algısına sahip oldukları şeklinde ortaya çıkmıştır. Yapılan varyans analizi sonuçlarına bakıldığında grupların ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık ortaya çıkmıştır ($p<0.05$). Yani gruplardan en az bir tanesinin ortalaması diğer gruplardan farklıdır. Yapılan Scheffe testi sonucuna göre aileleri il merkezinde (A) yaşayan öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısının ilçe merkezinde (B) ve köy merkezinde (C) yaşayan öğrencilerden daha

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi

yüksek olduğu belirlenmiştir. Geçer, Kartopu ve Hacikeleşoğlu'nun (2018) çalışmasında da kişinin yaşadığı yer toplumsal cinsiyet algı düzeyini etkilediği sonucuna varılmıştır. Altuntaş ve Altınova'nın (2015) yetişkinlerle yürüttüğü çalışmada da yaşanan yerin etkisi, Çankaya ilçesindeki bireylerin toplumsal cinsiyet rollerinin, Gölbaşı ve Sincan'dakilere göre daha olumlu olduğu şeklinde kendisini göstermiştir. Yetişkinlerle yürütülen bir diğer çalışmada da (Çiçek ve Çopur, 2018) hayatının çoğunluğu büyükşehirde geçenlerin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları diğer yerlerde geçenlere oranla yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Literatürdeki bu bulgular yanında Pınar, Taşkın ve Eroğlu'nun (2008) yaptığı çalışmada çoğu şehir merkezinde yetişen üniversite öğrencilerinin toplumsal değişim süreciyle birlikte kalıplaşmış cinsiyet rollerinden uzaklaşmaları değil kalıpları zorlamada isteksiz oldukları sonucu ortaya çıkmıştır. Benzer şekilde Elgün ve Yeniçeri Alemdar'ın (2018) çalışmasında da üniversite öğrencilerinin ilköğrenim bitirilinceye kadar en uzun süre yaşadıkları yer ve gelenen coğrafi bölge ile cinsiyet rolleri tutumu arasında fark görülmemiştir.

Araştırma sonucunda araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin üniversite eğitimleri süresince kaldıkları yer değişkenine göre toplumsal cinsiyet algıları arasında gruplardan (devlet, özel yurt, tek başına kalma vb.) en az birinin ortalaması diğer gruplardan istatistiksel bakımdan farklı bulunmuştur ($p < 0,05$). Devlet yurdunda kalanların toplumsal cinsiyet algı puan ortalamaları bütün grupların ortalamalarına göre daha olumlu olduğu; devlet yurdunda kalan öğrenciler hariç öğrencilerin kaldıkları yerin toplumsal cinsiyet algısında anlamlı bir etkiye sahip olmadığı da belirlenmiştir. Bunun nedenlerinin de derinlemesine (görüşmeler vb. yapılarak) araştırmalarla tespit edilmesi önerilmektedir.

Sonuç olarak bu araştırma ile elde edilen bulgular Türkiye'deki üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı, rolleri ve tutumlarını belirlemek için yapılan çalışmaların bazılarıyla benzerlik gösterirken bazılarından farklılaşmaktadır. Bu araştırma sonuçları, üniversite öğrencilerinin TCAÖ'den aldıkları puan ortalaması, en son mezun oldukları okul türü ve öğrencilerin ailelerinin yaşadığı yer değişkeni ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkiye ilişkin literatürle uyumlu ve benzer sonuçları verdiği değerlendirilebilir. Bu araştırma sonucunda öğrencilerin toplumsal cinsiyet algısına ilişkin görüşlerini etkileyeceği düşünülen faktörlerin cinsiyet, öğrenim gördükleri yükseköğretim birimi (fakülte ya da MYO), ailelerinin yaşadığı yer (dolayısıyla üniversite öğrencilerinin yaşadığı yer) ve öğrenimleri süresince kaldıkları yer olduğu sonucuna varılmıştır.

Öneriler

Araştırmanın sonuçları doğrultusunda erkek öğrencilerin geleneksel toplumsal cinsiyet algısına sahip olmalarının nedenlerine ilişkin görüşmeler vb. yoluyla derinlemesine araştırmalar yapılması önerilmektedir. Literatürdeki araştırmalara benzer şekilde bu araştırmadan elde edilen sonuçlar toplumsal cinsiyet algısının kadınlarda daha olumlu olduğunu göstermektedir. Bu bağlamda erkeklerin toplumsal cinsiyet algısının farklı yönlerini ortaya çıkarabilecek ve bu konuda

görüşme ve gözlemler gibi derinlemesine verilerin elde edilebileceği araştırmalar yapılabilir. Ülkemizde öğrenim süresi 4 yıl olan fakültelerde eğitim gören üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algılarını belirleyen çalışma sayısı fazla iken öğrenim süresi 2 yıl olan meslek yüksekokulları öğrencileri ile yapılan toplumsal cinsiyet araştırmaları çok az sayıdadır. Dolayısıyla eğitim süresi 2 yıl olan üniversite bölümlerinde eğitim alan öğrencilerin de örneklem olarak alındığı toplumsal cinsiyet algısı çalışmaları yapılması önerilmektedir. Bireylerde var olan toplumsal cinsiyet algısına bağlı olarak kadın ve erkeğe yüklenen rollerin hem toplumdaki insanlar arası ilişkilerde hem de aile içi iletişim ve ilişkilerde etkili olduğundan hareketle toplumsal cinsiyete ilişkin düşüncelerin belirlenmesi önyargılı, ayrımcı düşünüş ve davranışların ortadan kaldırılmasına yönelik yapılacak çalışmaların ve verilecek eğitimlerin başlangıç noktasını oluşturabilecektir. Bu bağlamda farklı illerde eğitim alan üniversite öğrencileri tarafından toplumsal cinsiyete dayalı ayrımcılık ile ilgili kabul gören düşüncelerin belirlenmesi ve bu düşünceleri ortadan kaldırmaya yönelik eğitimlerin verilmesi, ayrıca üniversite gençliğinin toplumsal cinsiyete ilişkin farkındalık düzeyini arttıracak çalışmaların yapılması önerilebilir.

Kaynakça

- Akgündüz, H. (2012). *Hurafe ve gerçek ikileminde eğitim*. İstanbul: Hayat Akademi.
- Alabaş, R. (2018). 2018 Öğretim programlarında toplumsal cinsiyet eşitliğinin yeri. 2. *Uluslararası Kadın Kongresi(4-5 Ekim 2018) Bildirileri*, (Ed.: D. M. Siyez, Ö. Belkıs ve Y. Soylu), İzmir, s.1316-1323.
- Altınova, H. H. ve Duyan, V. (2013). Toplumsal cinsiyet algısı ölçeğinin geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 24(2), 9-22.
- Altuntaş, O ve Altınova, H. H. (2015). Toplumsal cinsiyet algısı ile sosyo-ekonomik değişkenler arasındaki ilişkinin belirlenmesi. *Turkish Studies International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10(6), 83-100.
- Atış, F. (2010). *Ebelik/hemşirelik 1. ve 4. sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Aylaz, R., Güneş, G., Uzun Ö. ve Ünal, S. (2014). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolüne yönelik görüşleri. *Sürekli Tıp Eğitimi Dergisi*, 23(5), 183-189.
- Belenli T. ve Kiriş Avaroğulları, A. (2017). 20. yüzyılda Türkiye’de kadın konusunun tarih derslerinde öğretime yönelik bir değerlendirme: Türk Kadınlar Birliği ve faaliyetleri. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 19(2), 287-310.
- Çiçek, B. ve Çopur, Z. (2018). Bireylerin kadınların çalışmasına ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları. *International Journal of Eurasian Education and Culture*, 4, 1-21.
- Diñç, A., ve Çalışkan, C. (2016). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Journal of Human Sciences*, 13(3), 3671-3683.

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi

Direk, N. ve Irmak, B. (2017). Dokuz Eylül Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinde toplumsal cinsiyet rollerine yönelik tutumlar. *DEÜ Tıp Fakültesi Dergisi*, 31(3), 121-128.

Elgün, A., ve Yeniçeri Alemdar, M. (2017). A study oriented on the communication faculty students' attitudes towards gender roles: Ege University sample. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(3), 1054-1067.

Ergün, M. (1992). *Eğitim ve toplum eğitim sosyolojine giriş* (2. baskı). Ankara: Ocak Yayınları.

Ergün, M. ve Kamer, S. T. (2010). KPSS eğitim bilimleri sorularındaki toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin analizi. II. *Uluslararası Türkiye Eğitim Araştırmaları Kongresi (29 Nisan-2 Mayıs 2010) Bildirileri*, Antalya, s.1806-1820.

Esen, E., Soylu, Y., Siyez, D. M., ve Demirgürz, G. (2017). Üniversite öğrencilerinde toplumsal cinsiyet algısının toplumsal cinsiyet rolü ve cinsiyet değişkenlerine göre incelenmesi. *E-Uluslararası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 8(1), 46-63.

Fichter, J. (2001). *Sosyoloji nedir?* (Çev.: N. Çelebi). Ankara: Atilla Kitapevi.

Geçer, H., Kartopu, S. ve Hacıkeleşoğlu, H. (2018). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısının bazı değişkenler açısından incelenmesi: Gümüşhane Üniversitesi örneği, *Uluslararası Eğitim Bilimleri ve Sosyal Bilimler Sempozyumu (3-5 Kasım 2017) Bildirileri*, (Ed.: A. Yakıcı), Bandırma, s.202-215.

Giddens, A. (2012). *Sosyoloji*. (Yay. Haz. C. Güzel). İstanbul: Kırmızı Yayınları.

Güzel, A. (2016). Öğrencilerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumları ve ilişkili faktörler. *Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi*, 5(4), 1-11.

Karaçalı Taze, H., ve Dilek, G. (2018). "Kendinizi bizim yerimize koyup düşünmenizi istiyorum": Kadın haklarının öğretimi üzerine bir tarihsel empati çalışması. *Kastamonu Education Journal*, 26(5), 1737-1750.

Karasar, N. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Kul Uçtu, A. ve Karahan, N. (2016). Sağlık yüksekokulu öğrencilerinin cinsiyet rolleri, toplumsal cinsiyet algısı ve şiddet eğilimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 5(8), 2882-2905.

Oakley, A. (2016). *Sex, Gender and Society*. Routledge.

Öngen, B. ve Aytaç, S. (2013). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumları ve yaşam değerleri ilişkisi. *Sosyoloji Konferansları*, 48, 1-18.

Özpulat, F. (2017). Hemşirelik öğrencilerinin şiddet eğilimleri ile toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Başkent Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 2(2), 151-161.

Pesen, A., Kara, İ., Kale, M. ve Abbak, B. S. (2016). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet algısı ile çatışma ve şiddete ilişkin farkındalık düzeylerinin incelenmesi. *OPUS-Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 6(11), 325-329.

Pınar, G., Taşkın, L. ve Eroğlu, K. (2008). Başkent Üniversitesi öğrenci yurdunda kalan gençlerin toplumsal cinsiyet rol kalıplarına ilişkin tutumları. *Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik Dergisi*, 15(1), 47-57.

Savaş, G. (2018). Türkiye’de yaşayan bireylerin toplumsal cinsiyet eşit(siz)liği algısı. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 1(2), 101-121.

Sis Çelik, A., Pasinlioğlu, T., Tan, G. ve Koyuncu, H. (2013). Üniversite öğrencilerinin cinsiyet eşitliği tutumlarının belirlenmesi, *Florence Nightingale Hemşirelik Dergisi*, 21(3),181-186.

Tekin, Ö. A. (2017). Turizm sektöründe toplumsal cinsiyet algısı: Beş yıldızlı otel çalışanları üzerine bir araştırma. *Avrasya Sosyal ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 4(12), 669-684.

Turan, Z., Aydın, Y. ve Toker, E. (2017). “Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Hemşireliği Dersi”nin hemşirelik öğrencileri toplumsal cinsiyet algısına etkisinin incelenmesi. *Journal of Human Sciences*, 14(3), 2677-2687.

Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları Dergisi*, 35, 29-56.

Vefikuluçay Yılmaz, D. ve ark. (2009). Üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 775-792.

Vefikuluçay, D., Zeyneloğlu, S., Eroğlu, K., Taşkın, L. (2007). Kafkas Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Hacettepe Üniversitesi Hemşirelik Yüksekokulu Dergisi*, 14(2), 26-38.

West, C., & Zimmerman, D. (1987). Doing gender. *Gender & Society*, 1, 125-151. doi:10.1177/0891243287001002002.

Yıldız, E. ve Keçeci, O. (2016). Ege Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin bakış açıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9(47), 986-998.

Zöhre Türkmenoğlu, M. D. ve Vefikuluçay Yılmaz, D. (2018). Hemşirelik öğrenimi gören birinci ve son sınıf üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin tutumlarının belirlenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 123-136.

Extended Abstract

Introduction

Society is an organized cooperation of individuals living in a common space, connected to a common culture and functioning as a social unit (Fichter, 2001). Socialization is the learning and adoption of some attitudes and behaviors, and adapting to the environment due to some social environment effects (Ergün, 1992). In this socialization process, explicit or implicit learning of roles, attitudes and values as well as social order and rules take place. One of the areas where the process of socialization is effective is the learning of gender roles and the formation of gender perception.

Method

Survey method, one of the quantitative designs, was used in this study. The population of the study involved 26206 undergraduates studying at faculty and vocational schools of a state university in Turkey in 2018. Random sampling technique was used in this study. A total of 2193 undergraduates were targeted in

Üniversite Öğrencilerinin Toplumsal Cinsiyet Algılarının Belirlenmesi

the study with 0.02 sampling error and 95% confidence interval. The number of participants (2260) were above the target. "Perception of Gender Scale", which was developed by Altınova and Duyan (2013), was used to determine the participants' perceptions of gender. Cronbach Alpha coefficient was 0.872. The range of scores were between 25 and 125, with higher scores indicating a positive perception of gender while lower scores indicating a negative perception.

Findings

Findings Regarding the Demographics of Participants

48.7% (1101) of participants were female while 51.3% (1159) were male. The distribution of their age was 24.8% (560) were 20 years old, 20.9% (472) were 21 years old, 13.9% (314) were 19 years old, 13.3% (300) were 22 years old, 9.6% (217) were 23 years old, 11.8% (267) were 24 years old or older, and 5.8% (130) were 18 years old or younger. Of all the participants, 56.5% (1276) were studying at college and faculty while 43.5% (984) were studying at vocational school. 46.9% (1060) of the participants graduated from either Regular High School, Anatolian High School, Super High School, or Science High School. The rest of the participants graduated from Vocational High School (32.7%, 738), Religious Vocational High School (11.1%, 250), Private High School (3.8%, 86), Open High School (3.5%, 78), and other high schools (2.1%, 48). The distribution of participants' family residence was city center (48.2%, 1089), county center (33%, 745), and village or town (18.8%, 426).

Findings Regarding Participants' Gender Perception Scores and Socio-Demographics

The mean score obtained by the participants from the Perception of Gender Scale was 93.55. This score indicated that the participants had a positive perception of gender. Independent samples t-test was conducted to compare the participants' gender perception scores in terms of gender. Accordingly, female participants had significantly higher scores than male participants ($p < 0.05$). One-way variance analysis (ANOVA) was conducted to determine whether there was a difference among age groups of the participants. The findings showed that participants' scores did not significantly differ in terms of age ($p > 0.05$).

Independent samples t-test was conducted in order to compare the scores of participants studying at a faculty (college) and vocational school. The results showed that there was a statistically significant difference ($p < 0.05$). Gender perception scores of all groups based on graduation ranged from 87.68 to 95.64, all of which indicated positive perception of gender. Variance analysis results showed that at least one of the mean scores of school type graduated significantly differed from the others ($p < 0.05$). According to Scheffe test result, which was carried out to determine the source of the difference, it was observed that the mean score of participants who graduated from Regular High Schools were significantly different from the mean scores of participants who graduated from Vocational High School or Religious Vocational High School ($p < 0.05$).

Discussion and Conclusion

In this research, the mean score obtained by the participants from the Perception of Gender Scale was 93.55. This score indicated that participants had a positive perception of gender. This finding is consistent with the literature (Esen, Soylu, Siyez, and Demirgürz, 2017; Turan, Aydın, and Toker, 2017; Geçer, Kartopu, and Hacıkelleşoğlu, 2018). As a result of the study, it was found that female participants had significantly higher scores than male participants. This situation showed that male participants had a traditional perspective while female participants had egalitarian viewpoint. In the studies in which the same scale was used, female participants had a more positive perception of gender (Kul Uçtu, and Karahan, 2016; Özpulat, 2017; Esen, Soylu, Siyez, and Demirgürz, 2017; Geçer, Kartopu, and Hacıkelleşoğlu, 2018). In conclusion, findings of the current study were similar to the findings of some studies on undergraduates' gender perceptions, roles, and attitudes while they were different from the findings of other studies. The findings of this study were consistent with the literature in terms of gender perception mean score, their high school type, and their parents' residence. In conclusion, it was found that gender, their school type (faculty or vocational school), their parents' residence, and where they stay during their education might have an influence on their perceptions of gender.